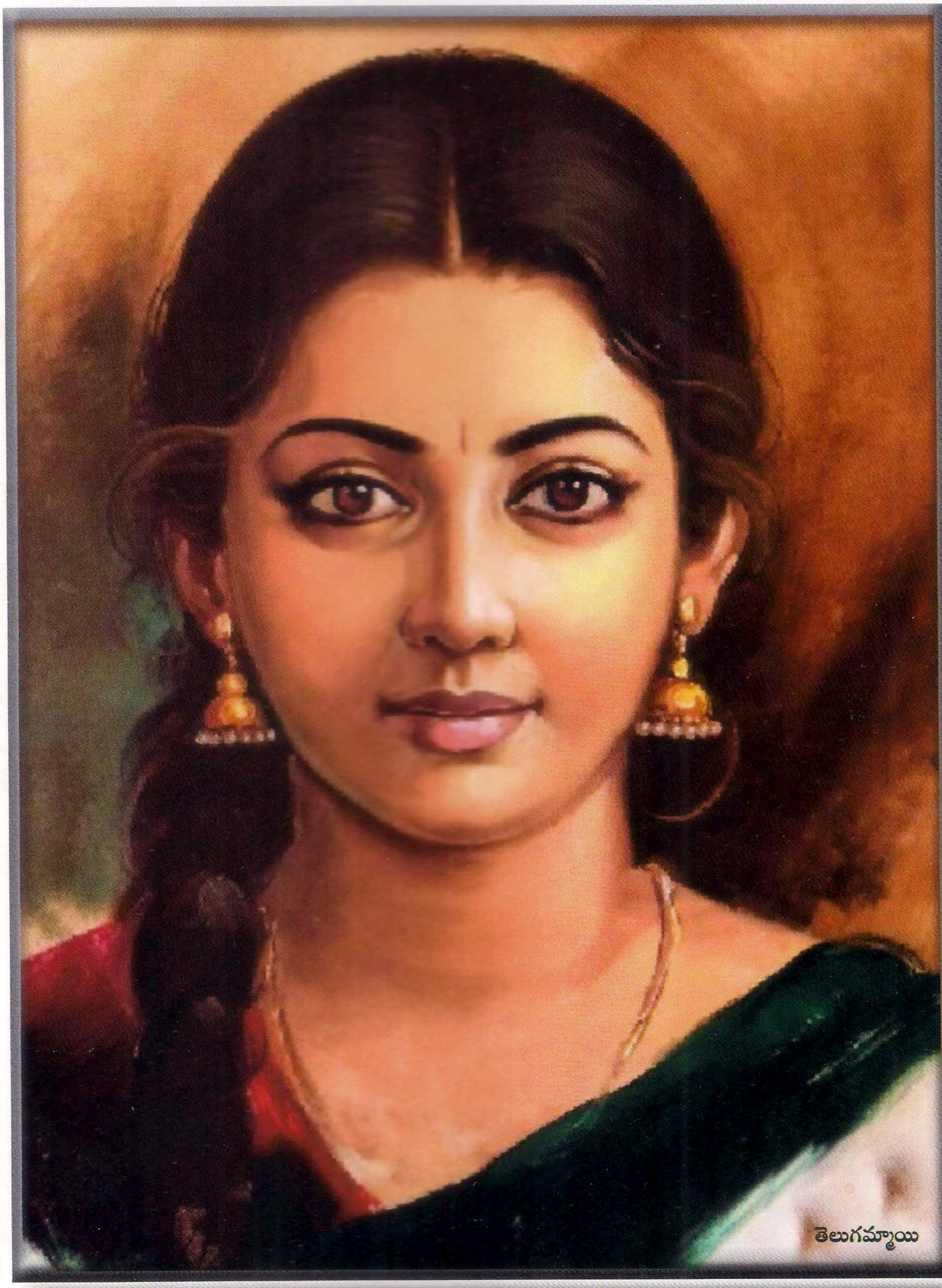
మిసిమి

చింతనాత్మక సారస్వతం

మాసపత్రిక, సెప్టెంబర్, 2022 ₹ 50/-

ISSN 2454-4329

శతక కవులు

- కొప్పరపు నారాయణమూర్తి

ఆచార్య తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావుగారు ఇటీవల రెండు శతకాలను అచ్చొత్తి వెలువరించారు. : శ్రీ సింహాద్రి నారసింహ శతకము (2019), వేణుగోపాల శతకము (2020). వీటిలో శ్రీ సింహాద్రి నారసింహ శతకమును రాసినవారు గోకులపాటి కూర్మనాథ కవి (క్రీ.శ. 1720-1790). వేణుగోపాల శతకమును రచించినవారు పోలిపెద్ది వేంకటరాయ కవి. (క్రీ.శ. 1800-1875). వీరిరువురు రాసిన ఈ శతకాలు సాహిత్యపరంగా, సామాజిక స్పృహపరంగా ఎంతో ఉన్నతమైనవి.

ఇటీవలి కాలంలో శతక పద్య శోధన, వాటిలోని సామాజిక స్పృహ వెలుగులోకి తెచ్చే పరిశోధనలు బాగా తగ్గిపోయాయి. (ఎక్కడైనా ఒకటి రెండూ ఉన్నాయేమో!) కాని, రామాయణం, మహాభారతం, భాగవతం వంటి చారిత్రక కావ్యాలు మినహా ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలలో 'శతకం'కంటే మరేది సమాజానికి దగ్గరగా వచ్చిన సాహిత్య ప్రక్రియ లేదు. నిజానికి కన్నడ, మళయాళమ్, తమిళ భాషలలో కూడా - శతక సాహిత్యం ఉన్నా తెలుగులోనే అది పరిఢవిల్లిందన్నది తిరుగులేని వాస్తవం. ఆచార్య కె. గోపాలకృష్ణారావుగారు తెలుగులోని శతకాల గురించి లోతైన పరిశోధనచేసి 1976లో 'ఆంధ్ర-సాహిత్య వికాసము' అనే మంచి గ్రంథాన్ని ప్రచురించారు. వీరికన్నా చాలా ఏండ్లు ముందు వంగూరి సుబ్బారావుగారు 'శతక కవుల చరిత్రను' వెలువరించారు. వంగూరి సుబ్బారావుగారి పరిశోధన కాలం నాటికే తెలుగు శతకాల సంఖ్య దాదాపు 500 పై చిలుకు అని తేలింది. తెలుగులో మొట్టమొదటి శతకమైన పాల్కురికి సోమనాథుని 'వృషాధిపశతకం' (క్రీ.శ. 12) నుంచి నేటికీ శతక రచనలు సాగుతునే ఉన్నాయి. భర్తృహరి రాసిన 'సుభాషిత త్రిశతి' సంస్కృతములో తొలి శతకం. శతక సాహిత్యంలా బహుళ ప్రాచుర్యం పొందిన తెలుగు సాహిత్య ప్రక్రియ మరోటిలేదు. పాల్కురికి సోమనాథుడు 'వృషాధిప శతకం' వచ్చిన కాలంలోనే బద్దెనవారి 'సుమతి శతకం', యధావాక్కుల అన్నమయ్య 'సర్వేశ్వర శతకము' వెలువడినట్లు చరిత్ర శోధనలో తెలుస్తోంది. వేర్వేరు అంశాలతో ఎందరో పండితులు, కవులు, ఔత్సాహికులు రకరకాల శతకాలు రాశారు. బమ్మెర పోతన (నారాయణ శతకం)లో ఎన్నో శతకాలు పొగడటం, తిట్టడం, పొగిడినట్టు తిట్టడం, తిట్టినట్టు పొగడడం, వర్ణించడం, బోధించడం - ఇలా ఎన్నో రకాలైన విషయాలు ఇతి వృత్తంగా శతకాలు వెలువడ్డాయి.

తెలుగు వాఙ్మయంలో మొట్టమొదట వెలసిన శతకాలన్నీ శైవమాత సంబంధమున్నవే. దీనిని బట్టి తెలుగున శతక సాహిత్య ప్రక్రియ ఆద్యులు శైవకవులు అని తెలుస్తోంది. అంతేగాదు, సాంఘిక దురాచారాలను దుయ్యబడ్తూ నిశితంగా వివమర్శించిన సాహితీ ప్రక్రియ కూడ శతకాలే. వారిలో వేమన శతకం ఎప్పటికీ అగ్రగామి. వేమన పద్యాలు లోకనీతులు. సామాజిక చైతన్యం వేమన పద్యాల లక్షణం. వేమన స్పృశించని అంశంలేదు. సమాజంలోని అన్ని సమస్యలు భిన్న కోణాల నుంచి దర్శించి ఆదర్శన వైశిష్ట్యాన్ని తన పద్యాలలో నిక్షిప్తం చేశాడు వేమన. కుటుంబ వ్యవస్థలోని లోటుపాట్లు, మతం పేరిట జరుగుతున్న దోపడీలు, విగ్రహారాధన నిరసించడం, కుహనాం గురువులు, దొంగ సన్యాసులు, ఇలా కనపడిన ప్రతి సామాజిక రుగ్మత ఆయన కవితా వస్తువుగా మారింది. ఆచార్య రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ వేమన కవిత్వంపై విశేష పరిశోధన చేశారు. అంతేగాక తన పరిశోధనా ఫలితాలను ఆయన 'వేమన' పుస్తకం రూపంలో ప్రచురించారు. ఆ తర్వాత వేమనపై అంతే స్థాయిలో గొప్ప పరిశోధన చేసిన వారు ఆచార్య ఎన్. గోపి., రాళ్ళపల్లి, అనంతకృష్ణశర్మగారు వేమన కవిత్వంపై తన అభిప్రాయం ఇలా చెప్పారు - "వేమన కవిత్వం గాయపు మందు గాయానికికాక, కత్తికి పూసినట్లుండును" అని.

కూర్మనాథకవి - శ్రీ సింహాద్రి నారసింహాశతకం:

ఈ కోవలోకి వచ్చేదే గోగులపాటి కూర్మనాథకవి రచించిన 'శ్రీ సింహాద్రి నారసింహ శతకము'. ఈ శతకం కవి కీర్తిని దశదిశలా చాటి చెప్పినది. ఇది ఉత్తమ అధిక్షేప శతకము లేక చారిత్రక శతకం క్రిందికి వస్తుంది.

పద్దెనిమిదవ శతాబ్దం మధ్య భాగంలో అంటే దాదాపు క్రీ.శ. 1753 ప్రాంతాలలో కళాగాంధ్ర / ఉత్తరాంధ్ర తురక సైన్యాల దోపిడీలతో అల్లకల్లోలంగా ఉండేది. ఇందుకు చారిత్రక శోధకులు కొన్ని కారణాలు చెప్తారు. ఒకటి : అప్పట్లో హైద్రాబాదు నవాబు ఢిల్లీ చక్రవర్తి ఔరంగజేబుకు సామంతులుగా ఉండేవారు. ఉత్తర సర్కారులు వీరి ఆధీనంలో ఉండేవి. ఔరంగజేబు ప్రతినిధియైన ఫకీర్ ఆలీఖాన్ దగ్గర విజయనగర సంస్థానాధీశుడైన మొదటి ఆనంద గజపతిరాజు, అనకాపల్లి పాలకుడైన 'హోల్‌కాలమ్' అనే ఆంగ్లేయుని ద్వారా కొంతధనం అప్పుగా తీసుకొని సకాలంలో చెల్లించకపోవటంవలన ఆలీఖాన్ గ్రామాలపై పడి దోచుకోవటం, స్త్రీలను చెరపట్టటం, దేవాలయాలను ధ్వంసం చేయటం మొదలుపెట్టాడు. రెండవది : అదే సమయంలో దక్కను సుబేదారు 'సలాబత్ జంగ్' ఉత్తర సర్కారులను ఫ్రెంచివారికి కౌలుకు ఇచ్చాడు. వాటిని స్వాధీనం చేసుకోమని ఫ్రెంచి దొర బుస్సీ, మచిలీపట్నం గవర్నర్ అయిన మారిసన్‌ను పంపించారు. శ్రీకాకుళంలో ఫౌజుదార్‌గా ఉన్న జాఫర్ ఆలీఖాన్ తిరుగుబాటు చేశాడు. అతడు మహారాష్ట్రులతో చేతులు కలిపి, ఉత్తర సర్కారులను దోచుకోవటం మొదలుపెట్టాడు. మరాఠ దండు గ్రామాలను దోచుకొంటే తురక దండు దేవాలయాలను ధ్వంసం చేయసాగారు. విజయనగరాధీశుడు పెద విజయ రామరాజు వీరిని ఆపలేకపోయారు. ఈ నేపథ్యంలో ఈ శతకం పుట్టింది.

"క్రమంగా ముస్లింలు సింహాచలం కొండమీదకి చేరుతున్నారనే వార్త తెలిసి ఆ దేవస్థానంలో ఉద్యోగిగా ఉన్న భక్తి కవి, గోగులపాటి కూర్మదాసు, నారసింహుని ప్రార్థిస్తూ ఈ శతకం చెప్పాడు. 'ఆదుర్తి హరిదాసు' అనే అతని మిత్రుడు లేఖకుడిగా ఉండి ఈ శతకాన్ని రాశారు. ఈ శతకం మకుటం అందువలన - వైరి హరరంహ! సింహాద్రి నారసింహ. సీస పద్యాలతో, నిందాస్తుతిగా, ఉపాలంభనలతో సాగిన శతకం ఇది'' - అని వ్యాఖ్యానించారు ఆచార్య తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావు.

మొదటి పద్యంలో స్వామివారిని భక్తితో ప్రార్థించి, తర్వాతి పద్యంలో తాను విన్నవించుకొనేదాన్ని పరాకు లేకుండా వినమని వేడుకొన్నాడు. ఇక మూడవ పద్యం నుంచి 67 పద్యం వరకూ తురక సైనికుల చేతుల్లో ప్రజలు పడుతున్న పాట్లను కళ్ళకు కట్టినట్లు చిత్రించాడు. స్వామివారికి, ఆయన పరాక్రమాన్ని గుర్తుచేసి శత్రువులను శీఘ్రంగా పారద్రోలుమని వేడుకొన్నాడు. ఎంతసేపటికి స్వామి కరుణించకపోవటంతో 'నీవు కూడా తురకలతో కలిసిపోయావా?' అని స్వామిని నిందించాడు. ఈ విధంగా 67 పద్యాలు పూర్తి అయ్యేసరికి స్వామి అనుగ్రహం సాకారమైంది. సింహాచలం గుహలలో మంటలు చెలరేగాయి. అక్కడున్న తేనెపట్లు అంటుకొన్నాయి. వాటిలో నుండి గండు తుమ్మెదలు (తేనెటీగలు) భయంకరంగా చెలరేగి, ప్రళయ కాలంలోని కారుమేఘాల్లా తురక సైనికులను కప్పి, తమ ఉక్కు మూతులతో వారిని కరిచి, కండలు ఊడిపడేలా చీల్చి చెండాడి, నెత్తురు పీల్చి వారిని సింహాచలం నుండి విశాఖపట్టణంలోని 'శ్మశానం మెట్టు'దాకా తరిమివేశాయి. అందువలన ఆ శ్మశానానికి 'తుమ్మెదల మెట్ట' అని పేరు వచ్చిందని ప్రతీతి. ఈ ఘట్టం తర్వాత కూర్మనాథ కవి రాసిన శతక పద్యాలు ఎక్కువగా (68-100) స్వామివారిని పలు విధాలుగా స్తుతించే దశావతార వర్ణాల వైపు వెళ్ళిపోయాయి. ఈ సంఘటన విషయమై ఆరుద్రగారు తను రాసిన 'సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం', ఎనిమిదవ సంపుటం, కడపటి రాజుల యుగంలో (237-239)లో ప్రస్తావించారు కూడా.

ఇందుగల దందులేడను సందియంబు
జెంద వలదను వేద వాగ్బృందమెల్ల,
నెందువెదకిన గాన రాలేమా యిపుడు?
వైరి హర రంహ! సింహాద్రి నార సింహ! (52వ పద్యం)

అని ఆక్రోశించాడు. దేవునికి తురక మతంపై అభిమానం పుట్టిందా అని శంకించి, "బీబీ నాంచారిని బిలిపింపు వేగమే, తుద కభ్యసింపుమా తురకభాష" అని ఎద్దేవ చేశాడు.

పాశ్చాత్యుల నమాజుపై బుద్ధి పుట్టెనో,
వేమాసుల జపముపై మనసు రోసి ...
తురకల యాదునందు ముదంబుగల్గెనో,
భక్త నిత్యాత్సవాసరతమాని
వాండ్రు దుర్మార్గులయ్యెమో, వ్రతము చెడ్డ
సుఖము దక్కదు; వడి ఢిల్లి చౌరగం దోలు
వారసీకాధిపుల పటాపంచలుగాను !
వైరిహరరంహ ! సింహాద్రి నారసింహ ! (80వ పద్యము)

ఆయన తన పద్యాలలోని ఆర్తిని చాలా దీనంగా నివేదించుకొన్నాడు నరసింహస్వామికి. తన ఈ ప్రార్థనంతా

ఆంధ్రా సృష్టిని రక్షించమని, పదిలంగా ఉంచమనే అని నివేదించాడు. తెలుగు జాతి నాశనం అవకూడదనే తన ఆవేదనంతా అని అచ్చ తెనుగులో నొక్కి వక్కాణించాడు.

ఔర! నిజమాడ నిష్ఠురం బౌ నటంఁడు !
కాక రోషంబు గలిగిన, గలిన యవన
సేన నిర్జించి, యీ యాంధ్ర సృష్టి నిల్పు!
వైరిహరరంహ ! సింహాద్రి నార సింహ (24వ పద్యం)

శతక కారులలో శతక రచనతో నారసింహుని అనుగ్రహం సాధించిన తొలి కవిగా గోగులపాటి కూర్మనాథ కవి అగ్రస్థానంలో చిరస్థాయిగా ఉంటాడు.

ఇంచుమించు ఇదేవిధమైన వ్యాఖ్య చేశారు ఆరుద్ర– "గోగులపాటి కూర్మనాథానికి పేరు తెచ్చిన శతకం కూడా ఇదే. ఇటువంటి శతకాలు తెలుగు సాహిత్యంలో మరి కొన్ని లేకపోలేదు. అయితే ఆంధ్రసృష్టిని నిలుపమని సందేశం ఇచ్చిన కవులలో ఇతరు ప్రముఖుడు. తెలుగు సాహిత్యంలో ఇతని ఈ సృష్టి నిలుస్తుంది". (పేజీలు : 237-239). కూర్మనాథ కవి 'శ్రీ సింహాద్రి నారసింహ శతకము'ను వెలుగులోకి త్రేవటానికి ఆచార్య తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావు చాలా శ్రమపడవలసి వచ్చింది. ఈ పద్యాలలో కొన్ని పద్యాలను సుబ్బారావుగారు పునర్నిర్మాణం చేయవలసి వచ్చింది. కొన్ని పద్యాలను వేరే ఆధారాల నుంచి సేకరించి పద్య వరుసలకు అర్థం కలిపించవలసి వచ్చింది. ఆచార్య తంగిరాల వారి పరిశీలన ప్రకారం ఈ శతకంలో దాదాపు 108 పద్యాలు ఉండాల్సి ఉంది. కాని కేవలం 101 మాత్రమే ఉన్నాయి. కవి కాలం చేసిన తర్వాత కొంత కాలానికి ఎవరో కూర్మనాథ కవికి సంబంధించిన పద్యాలుగా పేర్కొంటూ 'ఆరాధన' పత్రికలో ఒక సీస పద్యం, తేటగీతి ముగింపుతో అచ్చొత్తారు. ఈ పద్యంలో స్వామివారి ఆగ్రహంతో ఉక్కుమూతుల తుమ్మెదలు వచ్చి, తురక సేవలను చుట్టుముట్టి కుట్టి తరిమేశాయని ఉంది. కొందరు పండితులు ఈ పద్యాలను ప్రక్షిప్తాలని కూడా అంటారు. అందువలన తంగిరాలవారు వీటికి సంఖ్యలు కేటాయించలేదు. 101 పద్యాలకు మాత్రమే సంఖ్యలు వేసి, ఈ 'ప్రక్షిప్తం' అనే భావన కలిగిన రెండు పద్యాలను 68, 69 పద్యాల మధ్యలో ఉంచారు. నిజానికి ఆచార్య తంగిరాలవారి పరిశీలనలో గండు తుమ్మెదలు తురక సైనికులను తరిమికొట్టిన సంఘటన శతకంలో లేదు. స్వామి ఏదో మహిమ చేసి ప్రజలను రక్షించినట్లుగా ఉంటుంది. "ఖల హిరణ్యాక్ష ముఖ్యులనెల్ల ఖండించి, దేవతాతంత్రిం బ్రోచు దివ్యమహిమ" అనే భావం తను సంఖ్య కేటాయించిన 68వ పద్యంలో తెలిపారు ఆచార్య తంగిరాలవారు. 69వ పద్యంలో 'జయమాయెం యువనరాట్ సంతమసము బొసె, భవదీయ భాస్వత్ ప్రభా బలమున' అని కూర్మనాథ కవి రాయటంలో స్వామి ఏదో మహిమ చేశారన్నది ప్రస్ఫుటం అవుతున్నది.

తంగిరాలవారు చేర్చిన 'ఆరాధన' పత్రికలో అచ్చయిన సంఖ్యలేని ఆ రెండు పద్యాలను కూర్మనాథ కవి కాలంలో వేరొకరు రచించి, ఈ శతకంలో చేర్చి ఉంటారని, కూర్మనాథకవి రచనాశైలికి, ఈ పద్యాల రచనాశైలికి చాలా భేదం ఉందని 1962లో ఈ శతకాన్ని పరిష్కరించిన పంతులు లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి గారు అభిప్రాయపడ్డారు. ఏది ఏమైనా తుమ్మెదల దాడిలో తురుష్కసేనలు వెను దిరిగి పారిబోవటం మాత్రం జనం మధ్య బలంగా ఉండిపోయింది.

నిజానికి కూర్మనాథ కవి శతకం భాషాపరంగా మిశ్రమ సంక్లిష్టంగా పరిణమించింది తంగిరాలవారికి. అచ్చతెనుగు పదాలు, నుడి కారాలు, జాతీయాలు కాకుండా ముస్లిం భాషా పదాలు, వాక్యాలు, సామెతలతో కూర్మనాథ కవి శతకం చాలా క్లిష్టంగా పరిణమించింది. అందువలన ఆచార్య తంగిరాలవారు ఈ శతక శోధనకు ప్రతిపదార్థం, తాత్పర్యం ఎంతో కీలకంగా భావించారు. 'మధురకవి' బిరుదాంకితులు బులుసు వేంకటేశ్వర్లు ఈ పనికి సరైన పండితులు అని భావించి వారి సహాయం అపేక్షించారు ఆచార్య తంగిరాలవారు. అయినా కారణాలేమో తెలీదు కాని, బులుసు వారు కేవలం తాత్పర్యం మాత్రమే రాయగలిగారు. మిగతాది భవిష్యత్తుకు వదిలేశారు. ఉదాహరణకు 73వ పద్యం పూర్తిగా సంస్కృతంలోనే రాయటం జరిగింది. 79, 80 పద్యాలు పూర్తిగా తత్సమ పద భూయిష్ట సమాస రచనతో కూడి క్లిష్టంగానే ఉన్నాయి. ఈ శతకంలోని 73, 79 పద్యాలకు కొడిమడుగు నాగేశ్వర శాస్త్రి ప్రతిపదార్థాలు, తాత్పర్యాలు రాసిచ్చారు. 79-83 నుంచి ఉన్న పద్యాలలో కొన్ని పాదాలకు, పదాలకు అన్వయం కుదరడంలేదు. వాటిని పండిత కవి శేఖరులు, పరిశోధకులు అయిన ఆచార్య బేతవోలు రామబ్రహ్మం గారు పరిష్కరించగలిగారు. ఈ విధంగా గోగులపాటి

కూర్మనాథ కవి రాసిన 'శ్రీ సింహాద్రి నారసింహ శతకము' నాటి సామాజిక జీవనస్థితి గతులను భాషా పరిణామాలకు ప్రతిబింబించిందో, అలాగే తర్వాతి కాలంలో 'వేణుగోపాల శతకము' రాసిన పోలిపెద్ది వేంకట రాయ కవి కూడా నాటి సామాజిక స్థితిగతులను నిశితంగా పరిశీలించి వేమనలాగే విమర్శించారు.

పోలిపెద్ది వేంకటరాయ కవి – వేణుగోపాల శతకము:

పోలిపెద్ది వేంకటరాయ కవి రాసిన 'వేణుగోపాల శతకము' గురించిన పరిచయం ఆచార్య కె. గోపాలకృష్ణారావుగారు రాసిన 'ఆంధ్ర శతక సాహిత్య వికాసము' (పేజీలు : 440–444)లో కనిపిస్తుంది. క్రీ.శ. 1800–1875 మధ్య జీవించిన 'లావణ్య శతక' కర్త పోలిపెద్ది వేంకటరాయ కవినే వేణుగోపాల శతకాన్ని కూడా రాశారన్నది ఒక నోటిమాటగానే ప్రచారంలో ఉంది తప్ప సరైన సాక్ష్యము లేదని నిడుదవోలు వేంకటరావుగారు 'శతక వాఙ్మయ చరిత్ర' అనుబంధములో రాశారు. పోలిపెద్ది వేంకటరాయ కవి తిట్ల దండకములో వేణుగోపాలుడు తనకిష్ట దైవమని పేర్కొన్నాడు. అయితే 'వేణుగోపాల శతకము'ను పోలిపెద్ది వేంకటరాయ కవే రాశాడని అనడానికి కొన్ని కారణాలు ఉన్నాయి. కార్వేటి నగరాధీశ్వరుడగు పెరుమాళ్ళ రాజేంద్రుని ఆస్థానములో ఒకానొక అధికారి కవిని అనాదరించటంవలన సంస్థానంలోని అక్రమాలను, సాంఘిక వ్యవస్థలోని కల్లోల పరిస్థితిని కవి నిశితంగా విమర్శించటం జరిగిందన్నది ఒకటి. కవి ఈ శతకంలో తనని రాజు, మంత్రి అవమానించారని ఎక్కడా పేర్కొనలేదు. కలియుగ ధర్మము ననుసరించి సంఘంలో ఏర్పడిన స్థితిగతులను కవి వివరించటం ద్వారా దురాచారాలు యుగధర్మ ప్రభావాన ఏర్పడ్డవేనని కవి భావించినట్లు ఈ శతకంలో అర్థమవుతుంది. 'అహహ కలియుగ ధర్మ మేమనగ వచ్చుననన్నిటికి నోర్చి యూరకయుండవలెను' – అని సమకాలీన స్థితిగతులను చెపుతూ ఎందుకు ఊరిక ఉండవలనని చెప్పాడో బోధపడుతోంది. ఈ శతకంలో కొన్నిచోట్ల మంచిమంచి సాంఘిక నీతులున్నాయి. ధర్మాలు వివరించాడు. మోక్షమార్గం, వేదాంతం, ఉత్తమ రాజు, మంత్రి లక్షణాలను పేర్కొన్నాడు. తల్లిదండ్రులపై ఉండవలసిన భక్తి గురించి చెప్పాడు. అయినప్పటికీ ఆచార్య తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావుగారు ఇబ్బందిపడ్డ విషయం ఒకటుంది. అదేమిటంటే ఈ కవి తన వేణుగోపాల శతకంలో వివిధ వర్ణాలను దూషించిన తీరు. ఆయన స్త్రీల పట్ల వ్యక్తపరచిన భావాలు నేటి సమాజం 'మీసాగైనిక్'గా పరిగణించే ప్రమాదం లేకపోలేదు. ఈ కారణంగా ఆయన తన సాహితీ మిత్రుడు మొవ్వ వృషాద్రిపతిగారిని సంప్రదించారు. ఈ కవి పుస్తకం వెలుగులోకి తేవటం ఔచిత్యమా? కాదా? అన్న ప్రశ్నకు మొవ్వ వృషాద్రిపతిగారు ఇచ్చిన సమాధానం కూడా సమంజసంగానే ఉంది." ఫరవాలేదులేండి. ఈ శతకంలో ఉన్నవి మన అభిప్రాయలు కావు; అవి నాటి కవి అభిప్రాయాలు. అవి 19వ శతాబ్దంలో తెలుగునాట ఉన్న సామాజిక స్థితిగతులు. వాటిని ఈనాటి దృష్టిలో చూడరులెండి' – అని చెప్పారు. ఈ విధంగా ఆయన సలహాపై ఈ కవి రచనను పరిష్కరించి ముద్రించారు ఆచార్య తంగిరాలవారు. అంతేగాదు, ఈ శతకంలోని ప్రయోగాలను పండితులు "శ్రీ సూర్యరాయణాంధ్ర నిఘంటువు'లోకి స్వీకరించారు. ఇది ఈ శతక వైశిష్ట్యానికి ఉత్తమ తార్కాణం.

పోలిపెద్ది వేంకటరాయ కవి తనకన్నా నూరు సంవత్సరాముందున్న అడిదము సూరకవి (క్రీ.శ. 1720–1780) రచించిన "రామలింగేశ్వర శతకము"ను కొన్నిచోట్ల అనుకరించినట్లు గుర్తించారు ఆచార్య తంగిరాల. అంతేగాక కొన్నిచోట్ల అడిదము సూరకవి శ్లోకాలను యధాతథంగా తన శతకంలోకి దిగుమతి కూడా చేశాడు అని కూడా గమనించారు. ఒకవేళ ఆయన దిగుమతి చేయకుండా ఉంటే, తర్వాతి కాలంలో ఎవరైనా చేర్చారేమోనన్న సందేహం కూడా కలగక మానదు. ఈ శతకములో 73వ పద్యము నుండి 92వ పద్యమువరకు 20 పద్యాలు, 96వ పద్యము నుండి 99 పద్యమువరకుగల నాల్గు పద్యాలు మొత్తం 24 సీస పద్యాలు అడదము సూరకవి 'రామలింగేశ శతకము' నుండి యధాతథముగా ఈ పద్యాలలో చేర్చారు. ఇన్ని పద్యాలను ఒక కవి తన పూర్వ కవి నుండి బుద్ధిపూర్వకముగా చేర్చారనుకోవటం సమంజసం కాదు. కాబట్టి ఎవరో అధముడు చేసిన పనిగా తంగిరాలవారు భావించారు. ఈ వేణుగోపాల శతకములో మొత్తం పద్యాల సంఖ్య 105 కాగా, వాటిలో ప్రక్షిప్త పద్యాల సంఖ్య 24ను తొలగిస్తే వాస్తవానికి శతక కర్త రాసిన

పద్యాలు 81 మాత్రమే. విద్వాన్ వేదం వేంకటకృష్ణ శర్మగారు రాసిన 'శతక వాఙ్మయ సర్వస్వము'లో ఈ కవి రాసిన మరో పద్యం ఒకటి లభించింది దానితో కలిపి మొత్తం పద్యాలు 82.

వేణుగోపాల శతకము ప్రాచీన ప్రతి ముద్రణ 1880లో తొలిసారి జరిగింది. తర్వాత ముద్రణ 2013 ఆగస్టులో డా॥ శ్రీరంగాచార్య గారి సంపాదకత్వంలో కొత్త పాండురంగయ్య గారు ముద్రించారు. తంగిరాల వారు ఈ క్రొత్త ప్రతిని ప్రామాణికంగా తీసుకొని పరిష్కరించారు. "రంగాచార్యుల వారు 'అర్చనం' పేరుతో ఈ క్రొత్త పత్రికి 4 పేజీల పీఠిక రాశారు. కాని పద్యాలనేమి పరిష్కరించలేదు. పైగా ఈ ప్రతిలో ఎన్నో తప్పులు దొర్లాయి" అంటారు ఆచార్య తంగిరాల వారు. ఆఖరికి పద్యాల సంఖ్య కూడా తప్పుగా ఇచ్చారు. చివర్లో మూడు పద్యాలను పునరుక్తం చేసి, 105 సంఖ్యను 108గా సరిపెట్టారని కూడా ఆక్రోశించారు ఆచార్య తంగిరాల. డా॥ వెలగా వెంకటప్పయ్యగారు తన సంపాదకత్వంలో వెలువరించిన 'తెలుగు శతకమంజరి'లో వేణుగోపాల శతకంలో 100 పద్యాలు చూపారు. వాటిలో గతంలో పేర్కొన్న ఆడిదము సూరకవి 'రామలింగేశ శతకం' నుంచి ఎత్తుకొచ్చి ప్రక్షిప్తం చేసిన 24 పద్యాలు గూడా ఉన్నాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీవారు 1982లో ఆచార్య కె. గోపాలకృష్ణారావు సంపాదకత్వంలో వెలువరించిన 'అధిక్షేప శతకములు' గ్రంథంలో కూడా 'వేణుగోపాలశతకం'లో 105 పద్యాలను చూపారు. ఇందులో కూడా ఆడిదము సూరకవి రాసిన 24 పద్య ప్రక్షిప్తాలు కనిపిస్తాయి.

విద్వాన్ వేదం వేంకటకృష్ణశర్మ గారు 1954లో 'శతక వాఙ్మయ సర్వస్వము'ను వెలువరించారు తొలిసారిగా. దీనిలో క్రీ.శ. 1160 నుంచి 1860 వరకూ 700 సంవత్సరాలలో జీవించిన 52 మంది శతక కవుల వివరాలు, ముఖ్యమైన పద్యాలు, వాటి ప్రాముఖ్యత తెలుపుతూ సోదాహరణముగా ప్రకటించారు. ఈ సంపుటిలోని 21వ వ్యాసం పోలిపెద్ది వేంకటరాయ కవిని గురించి ఉన్నది. "ఈ వ్యాసంలో శర్మగారు 19 సీస పద్యాలను ఉదహరించారు. వాటిలో ఒక పద్యము నేడు అందుబాటులో ఉన్న వేణుగోపాల శతక ప్రతుల్లో దేనిలోనూ లేదు" అని అంటారు ఆచార్య తంగిరాల. "పద్య భావమును బట్టి, ఆ పద్యము మనుషులలోని 'లోభిత్వం గురించి కాబట్టి తదనుగుణంగా దానిని 101-102 పద్యాల మధ్య చేర్చాను' అంటారు ఆచార్య తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావు.

'తెలుగు శతకమంజరి'లోని వేణుగోపాల శతకమును, ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ వారు వేసిన "అధిక్షేప శతకములు"లోని 'వేణుగోపాల శతకము'ను, "శతక వాఙ్మయు సర్వస్వము"లోని వేణుగోపాల శతకములో పేర్కొన్న 19 పద్యాలు, ఆడిదము సూరకవి రామలింగేశ శతకం నుండి గ్రహించిన 24 పద్యములను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి వాటి పాఠ బేధములను సూచించాను" అని వివరించారు ఆచార్య తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావు. ఇది సామాన్య పరిశోధన కాదు.

పోలిపెద్ది వేంకటరాయ కవి వేణుగోపాల శతకంలోని సామాజిక స్పృహ గురించి ఆచార్య తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావు గారు ఇలా రాశారు :

"ఈనాడు కవిత్వమనగానే, 'సామాజిక స్పృహ ఉన్నదా?" అని ప్రశ్నించుట ఒక అలవాటైనది. అది ఆధునికులు ప్రధానమని పలికినను, ఇప్పటి కవితలలో అది నభః పుష్ప సమమైనది. పూర్వశతకములలో సామాజిక స్పృహ అతి వేలముగా కన్పించుచున్నది. సుమతి - వేమన - భాస్కర శత కాదులలోనేకాక శ్రీకాళహస్తీశ్వర శతకము, నరసింహ శతకము - మొదలైన భక్తి శతకములలో కూడా సామాజిక స్పృహ ప్రధాన స్థానమాక్రమించుచున్నది.

సీ॥ *వేదాంత యుక్తులు విని రెండు నేర్చుక*
వాగునాతడు రాజయోగికాదు

....

పట్టపురాజు చేపట్టి యుంచంగానే
గుడిసెవానికి భూరిగుణమురాదు.

....

తే॥గీ॥ *కోతిపై నున్న సింగంపుగొదమగాదు,*
ఎంత చదివిన గుణహీనుడెచ్చుగాడు:

....

వేణుగోపాల! భక్త సంత్రాణశీల!

'ఈ పద్యములో తొలి ప్రతిలో కవి పోలిపెద్ది 'గుడిచేటి ముండకు గుణమురాదు' అని రాయగా, తర్వాతి

కాలంలో కొందరు పండితులు ఈ పదాన్ని సంస్కరించి ప్రస్తుతం పద్యంలో ఉన్నట్లుగా మార్చారు' అంటారు ఆచార్య తంగిరాల. ఇందులో 'గుడిచేటిది' అంటే 'దేవదాసి' అలాగే మరో పద్యం :

సీ॥ *దండక మండలు ధారులై కాషాయ*
ములు ధరించిన ముక్తి లేదు
....
....
వాయువు బంధించి, ప్రాణంబులలయంగ
మూతవేసిన దానముక్తిలేదు.

తే॥గీ॥ *గురుపదాంబుజముల భక్తికుదిరి,*
తమ్ము దామెరుంగక ముక్తిలేదవని యందు
వేణుగోపాల! భక్తసంత్రాణ శీల!

సీ॥ *అవనీశ్వరుడు మందుండయిన నర్థులకియ్య*
వద్దని యొద్ద దివాను సెప్పు
మునిషీ యొకండు సెప్పు; మొనసి వష్కు చెప్పు
దరువాత నామజుందారుసెప్పు.

అంటూ నాటి రాచరిక వ్యవస్థలోని లోతుపాట్లును ఏకివదుల్తాడు కవి. అలాగే కవులను చూడగానే లేచి ఆస్థాన వారవనితలు వందనములు ఆచరించుట నాటి ఆచారము. అయితే ఈ ఆచారము కవి జీవించిన కాలములో లోపించినది. అటువంటి స్త్రీలపట్ల ఆగ్రహంతో కవి రాసిన పద్యం ఇది.

సీ॥ *ఆస్థానమందు విద్వాంసులగనిలేచి*
మ్రొక్కువేయని వారామోహినులకు
దలగొరిగించి, మెత్తని సున్నము బూసి,
బొగ్గు గంధంబున బొట్టమర్చి
చెపులు మెడగట్టి చింపి చేటల గొట్టి
....

తే॥గీ॥ *వేణుగోపాల! భక్త సంత్రాణశీల!*

అంటూ అలాంటి స్త్రీల చేతిలో అవమానానికి గురైన కవుల హృదయాక్రందనను ఆక్రోశంతో చెప్తాడు కవి. ఇలాంటి పద్యాలు వేణుగోపాల శతకములో ఎన్నో.... నాటి సామాజిక స్థితులు ఎండగడుతూ ఆనాటి సమాజంలో వేశ్యలకు, భోగలాల సత్యానికి ఎంత ప్రాధాన్యతను రాజులు కల్పించారో విశదీకరిస్తాడు కవి. పతనమైన ఆచార వ్యవహారాలను, పండితులపట్ల అగౌరవము పెరిగిపోవుట, పైసాకు పనికిరాని అజ్ఞానులు పండితుల్లా చలామణి అవటం, దొంగ సాధువులు, కపట వ్యక్తులు ఉన్నత గౌరవాన్ని స్థానాన్ని పొందటాన్ని పలుకుతాడు కవి తన పదునైన సీస చందస్సు పంక్తులలో.

ఇలా క్రీ.శ. 17వ శతాబ్దం, 18వ శతాబ్దంలో జీవించిన ఇద్దరు ప్రముఖ కవుల సాహిత్యాన్ని వెలికితీసి వాటి పద్యాలను సంఖ్యలోను, నిర్మాణంలోను, ప్రతి పాఠాలలోని అంతర బేధాలను పరిశీలించి పరిష్కరించటంలోను, ప్రపంచానికి నూతన సాహిత్యాన్ని అందించటంలోను ఆచార్య తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావుగారి కృషి ముందు తరాలకు మార్గనిర్దేశకం. ఎనభైయవపడిలో కూడా తంగిరాలవారు తన శతక పరిశోధనలో పాటించిన ప్రమాణాలు ఆచరణీయమైనవి. అంతేకాదు కూర్మనాధకవి తన శతక రచనతో తురుష్కుల నుంచి తెలుగు సృష్టిని కాపాడితే, పోలిపెద్ది వేంకటరాయ కవి తన కవిత్వంలో సమాజాన్ని పట్టి పీడిస్తున్న చీడలను ఏకరువుపెట్టి, ఏకి పారేశాడు. ఈ రెండు శతకాలు సాహిత్య ప్రియులు తప్పక చదవవలసిందే.

అటు సామాన్య శోధకులకు, భాషా పండితులకు కూడా ప్రయోజనకరంగా ఈ పరిశోధనలను పరిష్కరించారు ఆచార్య తంగిరాలవారు. ఇంకా ఈ శతకాలకు ప్రతిపదార్థంకాక కేవలం తాత్పర్యం మాత్రమే చేకూర్చినందుకు తీవ్ర అసంతృప్తి వ్యక్తం చేయటమేగాక నూతన తరాన్ని ఆ ఖాళీని పూర్తి చేయమని ఆహ్వానిస్తున్నారు.

ఆనాటి సామాజిక పరిస్థితులు ఇతర సామాజిక శాస్త్రవేత్తలు ఈ కాలంలో చరిత్రపై చేసిన శోధనలలను తులనాత్మకంగా పరిశీలిస్తే, అవి ఎంతో వాస్తవ స్థితి ప్రతిబింబించాయని సులువుగా గ్రహించగలరు పరిశోధన జిజ్ఞాసువులు. ముఖ్యంగా శశిధరూర్ రాసిన 'ఏన్-ఎరా ఆఫ్ డార్కనెస్ - ది బ్రిటీష్ ఇండియా' పుస్తకంలో ఈ వాస్తవాలు కళ్లకుగడతాయి చదువరులు. ఆధ్యాత్మిక సాహితీ శోధకులు, భాషా శోధకులు ఈ పుస్తకాలను ఆసాంతం చదివి అందులోని అపూర్వ సాహిత్య సామాజికాంశాలను ఆస్వాదించాలి.

డా. కొప్పరపు నారాయణమూర్తి, పిహెచ్.డి.
ఫోన్: 767 190 9759.